

Yurtdışı Gurbetçiliğinin Yoğun Olduğu Köylere Bir Örnek: Akçaören Köyü (Altunhisar-Niğde)

İhsan BULUT (*)

Serdar CEYLAN (**)

Özet: Ülkemizin en alt idari birimini oluşturan köyler, fonksiyonlarına göre kendi içerisinde bazı sınıflandırmalara tabi tutulmuştur. Ancak bu sınıflandırmalar içerisinde gurbetçi köyler yer almamaktadır. Çalışmanın amacı, ülkemizin her yerinde sık görülen bu tür köylerin varlığını ve diğer köy sınıflandırmalarından ayrılan yanlarını belirterek ayrı bir köy tasnifiyle ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktır.

Gurbetçiler, köyde konut inşa ederek birikimlerini değerlendirmeye çalışmış, peyzaj düzenlemeleri ile köyün modern bir görünüm almasına imkân vermişlerdir. Ancak bu durum, köyün dışarıya göç vermesini önleyememiştir.

İstatistikî veriler ve mülakat sonuçlarına göre, köy sürekli göç verdiği için köyün nüfusu 366 kişiye kadar düşmüştür. Bu göçlerin yaklaşık 1210-1325 kadarı Avrupa'ya iken, yaklaşık 1000 kadarı da yurt içine olmuştur. Yaşanan bu nüfus hareketliliği sonucunda; köyde yaşayanların genelde yaşlılar olduğu, çocuk nüfusun azaldığı, öğrencilerin taşınmalı eğitim ile ilçeye gittiği görülmektedir. Ayrıca köyden ayrılmalar nedeniyle, toplam 445 konutun 300 kadarının boş kaldığı, 125 kadarının da hiç kullanılmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Köy, Göç, Gurbetçi, Konut, Akçaören Köyü.

An Example to the Villages Where the Number of the People Guest-working Abroad is High: Akçaören Village (Altunhisar-Niğde)

Abstract: The villages which forms the bottom unit of our country are made dependent on some classifications within themselves according to their functions. But there are not guest villages within these classification. The reason of this work is to exhibit the necessity, its mention with classifications of a different village which determines different sides from the classification of another village and existence of village of this type which is seen in every place of our country often.

Guest villagers have tried to evaluate their accumulation to build the residences in the village and they have possibility of a new view to village with preparation of a landscape picture. But this situation is not preventative to emigrate.

According to statistic data and results of interview, the population of village has a decrease of 300 villagers since people emigrate continually. Approximately 1210-1325 villagers of this village have emigrated to Europe and about 1000 villagers to domestic with the result of population of activity, it is seen that generally old ones live in the village and population of kids decreases and adult ones leave for education to province, also with the reason of separation from village, about 300 of 445 houses have been evacuated and about 125 of it have not used at all.

Keywords: Village, Migration, Expatriate, Residence, Akçaören Village.

*) Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Anabilim Dalı
(e-posta: ibulut@atauni.edu.tr)

***) Arş. Gör., K.S.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Anabilim Dalı
(e-posta: s.ceylan_51@hotmail.com)

Giriş

İkinci Dünya Savaşı'nda aktif nüfusunu büyük ölçüde kaybeden Almanya, savaş sonrası hızla sanayileşmiş; fakat gerekli işgücünü karşılayamayınca dışarıdan işçi talep etmek zorunda kalmıştır (Yılmaz, 2007:3). Almanya'nın Ekim 1961'de ülkemiz ile yaptığı anlaşma ile ülkemizin yurt dışına işçi gönderme süreci başlamıştır. Bu tarihten itibaren ülke dışına işçi gönderilmesi ile sosyal bir hareketlilik ortaya çıkmıştır (Tuna, 1981:3).

Vatan toprakları dışına işçi gönderme, iki açıdan önem arz etmektedir: Birincisi, ulusal topraklar dışına bu kadar yoğun işçi gönderme durumunun ülkemizde ilk defa gerçekleşiyor olması; ikincisi ise, dış etkenli bir ekonomik ortamın ve uzantılarının toplumuzda ortaya çıkardığı hareketlilik. Bu işçi göndermeler ile Almanya-Türkiye arasında ticari, kültürel, siyasi ilişkilerde de yeni bir devre açılmış, alışılmadık ötesinde bir iş birliği ortamı gelişmiştir (Tuna, 1981:4). Karşılıklı bu ilişkiler, zamanla diğer Avrupa ve Dünya ülkeleri arasında da görülmüştür. Nitekim Türkiye; yurt dışına işçi gönderilmesi için, 1964'te Avusturya, Hollanda ve Belçika, 1967'de de Fransa ile anlaşma imzalamıştır (Yılmaz, 2007:3). Bu anlaşmalar çerçevesinde gerçekleşen yurtdışı göçler, ülkeler arası ilişkileri güçlendirmesinin yanı sıra, kırsal ve kentsel yerleşmeleri de etkilemiştir. Göç verilen yerleşmelerde nüfus azalması ve ekonomik gerileme gibi olumsuzluklar görülürken; gurbetçilerin ülkeye döviz getirmesi ve ülkede yatırım yapması, bu göçlerin pozitif yanlarını oluşturmaktadır. Bu yatırımların temelinde ise, konut inşası başta gelmektedir.

Kırsal yerleşmelerin sınıflandırılmasında çok çeşitli kriterler kullanılmıştır. Bunun başlıca sebebi, kırsal yerleşmelerin çok çeşitli ve farklı özelliklere sahip olmasıdır. Kırsal yerleşmeler, kimi kesim için üretim alanı iken, kimileri için ise oturma ve tüketim yeri olabilmektedir (Tümertekin, 1980:51-63).

Ülkemizde kırsal yerleşmelerin sınıflandırılmasında bazı çalışmalar yapılmıştır (Yılmaz, 2002:57). Tolun-Denker (1977:180-193), yerleşmeleri planlarının şekline göre: Yol boyu, hat boyu, yıldız biçimli, meydan, çıkmaz sokak, toplu ve planlı köyler olarak alt tiplere ayırmıştır. Tanoğlu (1969,254-276), yerleşmeleri dağınık, toplu ve ara şekiller olarak üç grupta ele almıştır. Tunçdilek ise (1967), kırsal yerleşmeleri köy ve köyaltı şeklinde ele almıştır. İzbirak (1984:394), yerleşmeleri, ekonomik fonksiyonlarına göre: İkinci, bahçeci, hayvancı, ormancı, balıkçı gibi dokuz alt kategoriye ayırarak sınıflandırmıştır. Doğanay (1997:252-272), yerleşmeleri konumlarına göre, ormanlara göre, yerleşme dokularına göre, plan tiplerine göre ve tarımsal ekonomik fonksiyonlarına göre olmak üzere 5 kategoriye ayırmıştır. Türkiye'nin bugünkü kırsal yapısı düşünüldüğünde, bu sınıflandırmaların ülkemiz genelini kapsamadığı hemen görülecektir; çünkü şekil ve ekonomik fonksiyonlar açısından bu grupların herhangi birine girmeyen farklı yerleşmeler de vardır. Bunlardan biri de fonksiyonel sınıflandırmada yer almayan *gurbetçi köyleridir*. "*Yurtdışına İşgücü Gönderilmiş Köyler*" olarak da ifade edilebilirse de halk arasında bu köyler, "*Alamancı Köyleri*" ya da "*Avrupa Köyleri*" olarak bilinmektedir (Yılmaz, 2002:59,61).

Yılmaz'ın gurbetçiler hakkında bilimsel araştırmalarını yoğunlaştırması, yerleşme coğrafyası sınıflandırılmalarında yer almayan; fakat ülkenin hemen her yöresinde görülebilen gurbetçi köylerin literatüre girmesine kapı aralamıştır. Araştırma konumuzu

oluşturan Akçaören Köyü, yukarıda değinildiği gibi, kırsal yerleşme sınıflandırmalarının içerisinde pek geçmeyen, yurt dışına işçi gönderen gurbetçi köylere bir örnek teşkil etmektedir.

Çalışmanın amacı, ülkemizin her yerinde sık görülen bu tür köylerin varlığını ve diğer köy sınıflandırmalarından ayrılan yanlarını belirterek, bu yerleşmelerin ayrı bir köy tasnifiyle ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktır. Yurtdışı göçlerin basit bir nüfus hareketi, bir dış göç olarak algılanmaması gerektiğini; bu göçlerin, göç edilen ve geri gelinen yerleşmeler üzerinde sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel etkilerinin olduğunu ortaya koymak; ayrıca bu çalışmayla, bu tür köylerin ülkemizin hemen her yöresinde var olduğunu gösterebilmek çalışmanın diğer amaçları arasında yer almaktadır.

Araştırmada kamu kurumlarının istatistikî verilerinden ve yörede yapılmış bilimsel araştırmalardan yararlanılmış; yapılan mülakatlarla birlikte göçlerin tahmini sayısı ve yönü belirlenerek harita üzerinde dağılımı yapılmıştır. Köyün ve gurbetçilerin sorunları belirlenerek bir analiz doğrultusunda sonuca varma yöntemi izlenmiş, çözüm önerileri sunulmuştur.

Yurtdışına işçi gönderilmesi 1961 yılında başlaması ile birlikte, ülkemizde bu konu üzerinde çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Yurtdışı göçler, ekonomik açıdan değerlendirenler ile yarar ve sorunlar açısından değerlendirenler olarak iki açıdan ele alınmıştır. Konuyu **ekonomik açıdan değerlendirenler**, bu sosyal hareketliliği emek ve arz talebinden doğan bir iş gücü akımı olarak görmüşlerdir. Diğerleri ise, olayı **yarar ve sorunlar açısından** ele almıştır (Tablo 1). Toplumun kalkınması, sanayileşme ve batılılaşma yurtdışına işçi göndermenin yararları olarak görülürken; sorunlar olarak, gurbetçilerin yaşadığı sorunlar ve dönüş sorunları başlıklarında değerlendirilmiştir (Tuna, 1981:58-67).

Tablo 1. Araştırmacıların Yarar ve Sorunlar Açısından Konuya Bakışı

Sosyo-Ekonomik Yararlar	Sosyo-Kültürel Yararlar	Sosyo-Kültürel Sorunlar
İstihdama Yardım	Eğitim ve Görgü	İntibak Güçlüğü
Döviz Geliri	Yabancı Dil Öğrenmek	Aile Sorunları
Mesleki Eğitim	Kültür Alışverişi	Gıda Sorunları
Toplum Kalkınması	Sosyal Entegrasyon	Konut Sorunları (Yüksek kiralalar)
Konut Açığını Giderme	Politik Bilinçlenme	Çocuk Eğitimi Sorunu
Köye Yardım (Cami, okul)	AB'ye Uyum	İnanç-İbadet Sorunu
Aileye-Akrabaya Yardım	-	Vatan İle Olan Kopukluk
Köyün Yenilenmesine Katkı	-	Ahlaki sorunlar (Eroin, fuhuş, kaçakçılık)
-	-	Komünizm ve Hıristiyanlık Propagandaları

Kaynak: Tuna, 1981'den Geliştirilerek

Abadan, yurtdışı göçleri sorunlar açısından ele almıştır. Türk dış göçünün 1960-1984 yılları arasını kapsayan nüfus hareketinin bilimsel bilançosunu çıkaran Abadan, gurbetçilerin gittikleri ve ayrıldıkları yerde birçok sorunun görüldüğünü belirtmiştir (Tablo 2). Gurbetçilerin gittikleri yerlerde kasaba, kent ve metropol bölgelerinden hangilerine ne gibi sebeplerle yerleştikleri, yurt dışında yaşamın ve geri dönüşün kent dokusunu nasıl etkilediği bu sorunların bir kaçıdır. Abadan, bu tür sorunların ele alınmadığını ve bu konuyla ilgili çalışmaların önemli bir boşluğu dolduracağını ifade etmektedir (Abadan ve Kemiksiz 1986:51; Yılmaz, 1995:476).

Araştırmacıların bir kısmı yurtdışı göçleri, Tablo 2’de de gördüğümüz gibi, yarar ve sorunlar açısından ele almışlardır. Gurbetçilerin geride bıraktıkları yerleşmelere olan sosyo-ekonomik yararları çoktur. Köyün cami, okul, çeşme, sağlık evi gibi önemli tesislerinin yapılmasında, köye minibüs, ambulans gibi araçların alınmasında, kendilerinin ve akrabalarının köydeki konutlarının yenilenmesinde gurbetçilerimizin büyük katkısı olmaktadır. Özellikle köy konutlarının yenilenmesi, köyün modern bir görünüm alarak, çağdaş köylerin ülkemizde oluşmasında gurbetçilerin etkisi önemli bir faktör olmaktadır (Fotoğraf 3). Nitekim bunun en somut örneğini Akçaören Köyü’nde görebilmekteyiz.

Araştırmacıların belirttiği sorunların bazıları, araştırma konusu olan köyün gurbetçilerinde de görülmektedir. Akçaören Köyü gurbetçilerinin Avrupa’da karşılaştıkları bu sorunların başlıcası, kiralara yüksek olmasıdır. Maaşlarının % 50-60 civarını konut kirasına ayıran gurbetçiler, eskisi gibi fazla bir birikim yapamamaktadırlar. Bu durum, gurbetçi bayanları da çalışma hayatına itmektir. Avrupa’da ev sahibi olan köy gurbetçilerinin oranı % 10’u geçmemektedir; ancak bu kesim de banka kredileriyle ev aldığı için, kazançlarını bankalara vermek durumunda kalmaktadırlar.

Gurbetçilerin çocukları buldukları ülkenin okullarında eğitim görmekte olup, belirli günlerde Türkçe dersler alabilmektedirler. İnanç ve ibadet yönünden bir sıkıntı olmayıp, yardımlaşma anlayışı ile gurbetçiler ikamet ettikleri mahallelere cami ve mescit yaptırarak, cami giderlerini kendi aralarında topladıkları yardımlar ile karşılamaktadırlar.

Yurtdışından dönen gurbetçiler, genelde ülkenin büyük kentlerinde konut sahibi olma yönünde bir eğilim gösterirken (Yılmaz, 1995:489,490); Akçaören Köyü gurbetçileri, bu durumun tam aksine, güçlükle biriktirdiklerini köylerinde konut inşasına yatırmaktadırlar. Bu durum, gurbetçilerin köylerine ve geleneklerine bağlı, birlikte yaşama ruhundan kopmadıklarının bir göstergesidir. Nitekim her yıl mayıs-temmuz ayları arasında gurbetçiler ve köyün devamlı sakinleri ile birlikte yapılan piknikler, yayla şenlikleri, yaz düğünleri geleneklerin, sosyal bağların kopmadan yeni kuşaklara akmasına imkan vermektedir. Doğanay (1997:204), gurbetçilerin Avrupa’da yetişen çocuklarının ülke milli ve manevi bağlarından uzak olarak Batı kültürü ile yetiştiğini, Türkçe ve dini bilgilerinin zayıf olduğunu, ileriki dönemlerde ülkeye kesin dönüş yapacak bu gençliğin ülke durumu açısından bir risk oluşturduğunu belirtse de bu durum, Akçaören Köyü gurbetçileri için pek geçerli değildir. Nitekim yukarıda da belirttiğimiz gibi, yaz aylarında köy içerisinde yoğun olarak gerçekleştirilen sosyal etkinlikler, gurbetçi çocukların Anavatan’ın kültürünü tanıma ve özümsemelerine, yaşam alışkanlıklarını öğrenmelerine fırsat sunmaktadır.

Ayrıca Avrupa'dan uydu anten aracılığı ve internet ağı ile gurbetçilerimizin Türk dizilerini izliyor olması, yılın bütün döneminde kültürel bağların güçlü kalmasını sağlamaktadır. Doğanay'ın belirttiği durum, 1975'li yıllar öncesi Türkiye dönemini kapsayan, iletişimin sınırlı olduğu devrelerdir. Nitekim iletişim ağları, bugün ulusal sınırların ötesine geçmiş durumdadır.

Yılmaz (2002:60), gurbetçi köyleri “*Ana geçim kaynağı yurt dışındaki işçilerimize bağlı olanlar, Büyükşehirlerimizde çalışan gurbetçilerimize bağlı olanlar, Mevsimlik tarım işçiliği şeklindeki gurbetçiliğe bağlı olanlar*” olarak kendi içerisinde bazı alt gruplara ayırmıştır. Çalışma sahamızı oluşturan Akçaören Köyü, bu sınıflandırmalardan “*Ana geçim kaynağı yurt dışındaki işçilerimize bağlı olanlar*” kategorisi içerisinde yer almaktadır. Bu tablonun oluşmasında; anne ve babalarına Avrupa'da bakmanın daha maliyetli olduğunu düşünen gurbetçilerin, ailelerine döviz göndererek onların daha az bir giderle köyde geçinmelerini sağlamaya çalışması etkili olmuştur.

Mutluer, göçleri sistematik olarak; kesin, mevsimlik ve günübirlik göçler şeklinde üçe ayırmıştır (1992:124). Bu sınıflandırma esas alınır, Akçaören Köyü “*Kesin Göçler*” kategorisi içerisinde yer almaktadır. Nitekim Akçaören Köyü'nde gurbetçilerin yılın büyük bir kısmında yurt dışında kalmaktadırlar. Gurbetçilerin sürekli bir geri dönüş niyetleri olmadığı mülakatlarca tespit edilmiştir. Gurbetçilerin, ulaşım olanaklarının gelişmesi nedeniyle her yaz köye gelip köyde birkaç ay kalıyor olması, çocuklarının eğitiminin Avrupa'da devam ediyor olması ve döndüklerinde çocuklarına iş bulamama, köye gelindiğinde yapacak bir işin olmaması gibi kaygılar gurbetçilerin temelli geri dönüş fikrini kırmaktadır.

II. Köyün Konumu ve Fiziki Coğrafya Özellikleri

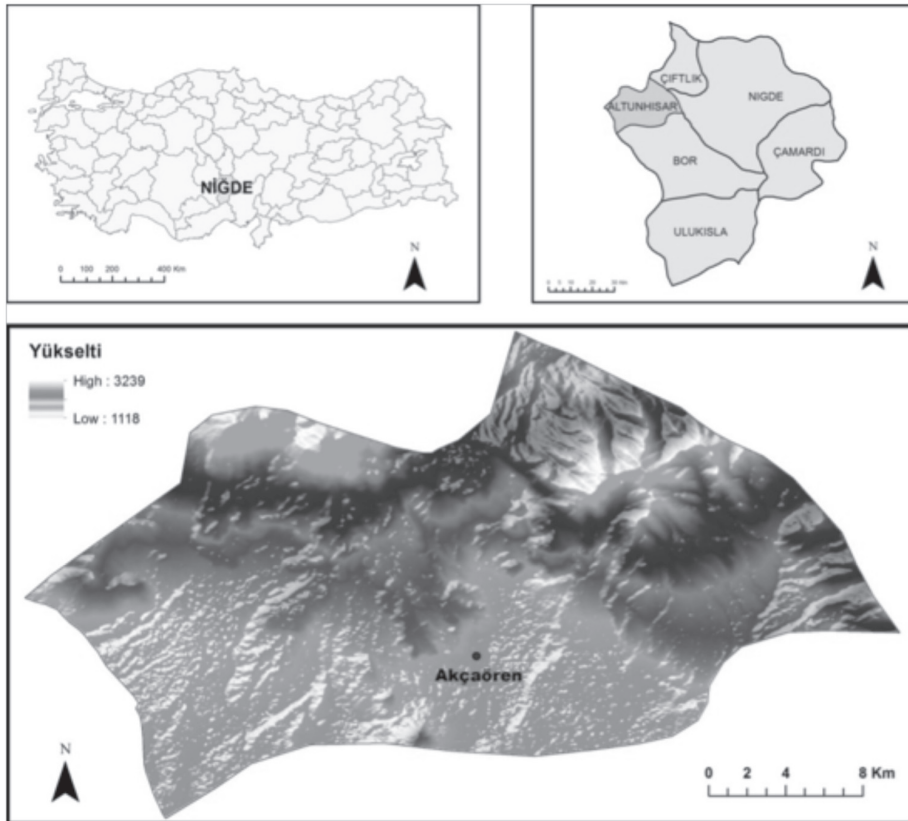
Akçaören Köyü, İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak Bölümü'nde yer alan Niğde İli'nin bir kırsal yerleşmesi olup, İl'in Altunhisar İlçesi idari sahası içerisinde yer almaktadır (Harita 1). Köyün bağlı olduğu ilçeye uzaklığı 8, Bor İlçe Merkezi'ne olan uzaklığı 24, Niğde Merkez İlçe'ye olan uzaklığı ise 44 km'dir. Köyün içerisinden geçen karayolu, Adana-Aksaray E90 karayolu ile birleşmektedir. Köyün ortasından geçen bu yol, Niğde ve Bor şehirlerini Aksaray, Ankara ve İstanbul gibi batı kentlerine bağladığından kırsal yerleşmenin stratejik önemi artmaktadır.

Akçaören Köyü; Hasan Dağı (3268 m.) volkanik kütleinin güneydoğu eteğinde, 1210 m. bir yükseltide, aşınmaya daha az dirençli ignimbritlerin bulunduğu aşınım yüzeyi üzerinde yer almaktadır. Köyün kuzey ve batı yönleri bazalt akıntılı dağ ve tepelerle çevrili iken (Toroğlu, 2006:13), güney ve güneydoğu yönüne doğru yükseltinin düşmesiyle ova düzlüklerine geçilmektedir (Fotoğraf 1).

Çalışma sahası çevresinde meteoroloji istasyonunun olmadığından, Niğde (Merkez İlçe) meteoroloji istasyonu verilerinden yararlanılmıştır (Tablo 2). Bu istasyona göre, Niğde Merkez İlçe'de, yıllık ortalama 10.9 °C sıcaklık, 339.4 mm yağış görülmektedir. Akçaören Köyü (1210 m.) yükseltisi itibarıyla, Merkez İlçe değerleri ile arasında fazla bir fark göstermemektedir. Köydeki yağışlar, en fazla ilkbaharda yağmur şeklinde, en az ise kış

Fotoğraf 1. Akçaören Köyü'ün Kuzeybatıdan Genel Görünüşü

Harita 1. Köyün Lokasyon Haritası

aylarında kar şeklinde düşmektedir. Erinç'in ve De Martonne-Gottman'ın iklim tasnifine göre köy, yarı kurak bozkır (karasal) iklim tipi içerisine girmektedir.

Tablo 2. Aylara Göre Niğde İstasyonu Ortalama Sıcaklık (°C) ve Yağış Değerleri (mm)

İstasyon	İklim Elemanları	Aylar												Yıllık Ort.
		O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	
Niğde	Ort. Sıc.	-0.6	1.1	4.7	10.3	14.7	19.1	22.7	22.1	17.5	12.0	6.4	1.7	10.9
Niğde	Ort. Yağış	38.4	34.0	36.0	43.7	51.4	28.3	3.8	4.8	9.6	24.0	25.7	39.7	339.4

Kaynak: Niğde Meteoroloji Müdürlüğü (Erişim: 2011)

Akçaören Köyü'nün güney, doğu ve KD yönlerinde Azonal toprak grubuna giren kölüvyal topraklar görülmektedir. Köyün hâkim bitki örtüsünü antropojen step formasyonu oluşturmaktadır. Köyün kuzey ve KB uzağındaki dağlık-tepelik alanlarda ağaçlı-antropojen step ve orman formasyonu (meşe) yer almaktadır. Ayrıca köy konutlarının önünde beşeri çabalar sonucu yeşil alanlar oluşturulmuştur (Fotoğraf 3).

III. Köyün Beşeri Coğrafya Özellikleri

A. Nüfus Özellikleri

Yöredeki Türk varlığının temeli, 1242-1273 yıllarındaki yerleşmelere dayanmaktadır. Türk varlığından önce, bu sahada Romalılar'ın yaşadığı maddi kültür kalıntıları ile anlaşılmaktadır. Araştırma konusunu oluşturan köyün eski yerleşim yerlerine ait kalıntılar, Romalılar'ın geride bıraktığı büyük izlerdendir. Akçaören Köyü'nün Pozanti'dan (Adana) gelen bir grup Türkmen tarafından çoğaldığı (Özer,2007;Şahingöz,2007:73,105) belirtilmektedir.

İstatistikî verilere göre, 1927-1970 yılları arasında köy nüfusunun sürekli arttığı görülmektedir (Tablo 3). Köyden Avrupa'ya göçler 1962 yılında başlamış; 1975 sayımındaki düşük bir azalış dışında, 1980 yılı sayımına kadar köy nüfusu bir artış seyri izlemiştir. Nüfusun 1980-2000 yılları arasında iniş çıkış göstermesinde; yurtdışı göçler dışında, şehirlere olan göçler ve sayım dönemlerinde gerçek nüfusun ortaya konmaması etkili olmuştur. Diğer bir ifadeyle, köyde meskeni olup, şehirlerde oturan aile bireylerinin köyde ikamet ediyormuş gibi gösterilmesi, nüfusun bazı sayım dönemlerinde fazla gözükmesine neden olmuştur.

Tablo 3. Köyün ve Bağlı Olduğu İlçe Merkezi'nin Sayım Dönemlerine Göre Nüfus Miktarı

Yerleşmeler	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000
Akçaören	641	723	798	941	1047	1122	1233	1168	1551	992	820	1546	2068
Altunhisar	2423	2407	2759	3154	3436	3817	4270	3744	3503	3438	4199	3214	3839

Kaynak: TÜİK

Sayım dönemlerinde köyün gerçek nüfusu tespit edilebilseydi nüfusun periyodik bir azalış göstereceği görülebilecekti. Nitekim adrese dayalı nüfusa kayıt sisteminde (ADNSK), köyün gerçek nüfusu ortaya konulabildiğinden (Tablo 4), nüfusun 2007-2010 yılları arasında periyodik bir azalış gösterdiği görülmektedir. Köyün 2000 yılındaki nüfusu 2068 kişi iken, 2010 yılı adrese dayalı nüfus sayımında 366 kişiye düşmesi, 2007 yılı öncesi nüfus miktarlarının doğru bir sayım sonucu belirlenmediği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4. Köyün ve Bağlı Olduğu İlçenin Nüfusu (2007-2010 ADNKS)

Yerleşmeler		2007	2008	2009	2010
Akçaören Köyü	Erkek	184	174	174	155
	Kadın	238	229	226	211
	Toplam	422	403	400	366
Altunhisar Kasabası (İlçe Merkezi)	Erkek	1291	1359	1351	1365
	Kadın	1380	1411	1448	1534
	Toplam	2671	2770	2799	2899

Kaynak: TÜİK

Köyde sürekli bir nüfus azalmasının olduğu bir gerçektir. Nitekim köyde genç nüfusun azlığı, aktif bir ilköğretim okulunun olmaması ve bu nedenle 15-20 öğrencinin taşınmalı eğitim ile köyün bağlı olduğu İlçe Merkezi'nde eğitim almaya çalışması ve kadın nüfusun fazlalığı göç verildiğinin kanıtıdır. Bu durum, gurbetçi köylerin genel karakterini yansıtmaktadır.

Köyün Avrupa'ya göç etmiş nüfusu yaklaşık 1210-1325 kişi, ülkemizin şehirlerine göç etmiş nüfusu ise yaklaşık 1000 kişi olduğu, muhtar başta olmak üzere, yapılan mülakatlarca tespit edilmiştir (Tablo 5). Diğer bir ifadeyle, köyden yurtdışı ve yurt içine yaklaşık 2210-2325 kadar bir nüfus hareketi olmuştur.

Tablo 5. Gurbetçilerin Gittikleri Ülkelere Göre Sayısı

	Ülkeler	Gurbetçi Sayısı*
Yurt Dışına Olan Göçler	1. Avusturya	750-800
	2. Almanya	100-150
	3. Hollanda	150
	4. Fransa	150
	5. İngiltere	25-40
	6. İsviçre	35
Toplam		1210-1325

Kaynak: Mülakat Tespitleri (2011).

*Tahmini sayı

Harita 2. Niğde Akçaören Köyü'nden yurtdışına olan göçlerin ülkelere göre dağılımı

Akçaören Köyü'nden yurtdışına olan göçlerin hemen hemen tamamı Avrupa'ya olmuştur (Harita 2). Yurtdışına olan bu göçlerde Avusturya, yaklaşık 750-800 kişiyle ilk sırayı almaktadır. Bu ülkeyi sırasıyla Almanya (100-150 kişi), Hollanda (150 kişi), Fransa (150 kişi), İngiltere (25-40 kişi) ve İsviçre (35 kişi) izlemektedir (Tablo 5). Toplamda köyün 1210-1325 civarı bir nüfusunun Avrupa'da yaşadığı belirlenmiştir. Ancak köyden dışarıya olan göçler bunlarla sınırlı olmayıp, ülkemiz içerisine de köyden bazı göçler olmuştur. Yurtiçi bu göçlerde, İstanbul ilk sırada gelmektedir. Bu büyükşehri sırasıyla Bor, Niğde, İzmir, Ankara, Aksaray ve Bursa şehirleri izlemektedir. İstanbul'da yaklaşık 800 kişi, Bor ve Niğde şehirlerinde yaklaşık 100 kişi; İzmir'de 8 hane, Ankara'da 4-5 hane, Bursa'da 2 hane olduğu mülakatlarca belirlenmiştir.

B. Yerleşme Özellikleri

Akçaören Köyü'nün idari anlamda bağlı olduğu Altunhisar İlçe Merkezi, 1910 yılında belediye teşkilatına, 1991 yılında ise ilçe statüsüne kavuşmuştur (Altunhisar Yıllık Bülteni, 2005). Tarihi kaynaklarda Altunhisar ilçesinin ismine, ilk defa Bizans döneminde rastlanmaktadır (Toroğlu, 2006:315).

Akçaören Köyü'nün eski yerleşiminin adı "Akçe viren" dir. Bu eski köy, köyün şu anki yerleşim noktasının batısındaki tepenin üzerindeki aşınım yüzeyi üzerinde kurul-

muştur. Eski köy sakinleri, çevrelerindeki köylere göre daha fazla vergi verdiklerinden dolayı köy, “Akça viren” ismini almıştır. Köyün eski yerinde kilise olarak yapılmış, daha sonra camiye çevrilmiş maddi kültür kalıntısı, zamana ve doğaya karşı hala ayakta durmaktadır (Şahingöz, 2007:73).

Aşınım yüzeyi üzerine kurulmuş Akçaören Köyü yerleşim alanı % 5’lik bir eğim gösterirken, kuzey ve KB’sındaki boş alanlara doğru eğim değerleri hızla artmaktadır.

Yaşayış düzeninin istikrarlı, sosyal güvenlik sisteminin de yaygın olmadığı ülkemizde konut bir sosyal güvenlik aracı olmaktadır. Hemen her aile, zor günler için geleceklerini garanti altına almak amacıyla, ailenin düzenini ve devamlılığını korumada en güvenilir unsur olarak konut sahibi olmayı gördüklerinden (Yılmaz, 1995:478) dolayı Akçaören Köyü gurbetçileri; köyde kalan yakın akrabaları ve kendi çocukları için bir sosyal güvence olarak konut yatırımına gitmişlerdir.

Akçaören Köyü’nün çevreden toplanan taş malzemeler ile yapılmış, toprak örtülü düz damlı geleneksel mesken tipleri ve zirai geçim tarzı (Fotoğraf 2), bugün yerini büyük ölçüde modern konutlara ve döviz kaynaklı ekonomiye bırakmış bir durumdadır. Yapılan bu konutlar, modern yapı malzemeleri ile günümüz mesken planları tarzında genelde iki katlı olarak inşa edilmiştir. Modern meskenlerin iç mimarisinin alafranga klozet, jakuzili banyo tarzında yaptırılmış olması, Avrupa kültürünün kırsal yerleşme üzerindeki bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Meskenlerin dış mimarisine baktığımızda ise, çatıların kırmızı kiremit ile genelde dört yana meyilli olduğu, yaz gecelerinde oturmak için teras şeklinde geniş balkonların yapılmış olduğu görülmektedir. Alt kat; garaj, depo, erzak odası gibi farklı amaçlar için kullanılmaya, üst katın ise genelde oturmaya ayrıldığı görülmektedir.

Fotoğraf 2: Avrupa’ya 1962 yılında göç vermeye başlayan Akçaören Köyü’nün 1969 Yılı Görünümleri

Fotoğraf 2: Avrupa'ya 1962 yılında göç vermeye başlayan Akçaören Köyü'nün 1969 Yılı Görünümleri

Akçaören Köyü muhtarı başta olmak üzere, yaptığımız mülakat sonuçlarına göre, köyde toplam 440-445 konut bulunmaktadır (Tablo 6). Bu konutların 140-145 kadarı yılın tamamında kullanılmakta, 175 tanesi dönemlik olarak yaz aylarında Avrupa'dan gelen gurbetçiler tarafından kullanılmakta, 125 kadarı ise yılın tamamında boş kalmaktadır. Yılın tamamında boş kalan bu konutların sahiplerini Bor, Niğde ve diğer şehirlere göç etmiş aileler oluşturmaktadır.

Tablo 6: Akçaören Köyü Konut Sayısı ve Yıl İçindeki Kullanım Durumu

Boş Konut	Daimi Boş Konut	125
	Dönemlik Boş Konut	175
Dolu Konut	Daimi Dolu Konut	140-145
Toplam Konut		440-445

Kaynak: Mülakat sonuçları (2011).

Köyün toplam nüfusu (366), yılın tamamında dolu olan 145 konuta bölündüğünde, aile büyüklüğü 2,5 çıkmaktadır. Nitekim yapılan mülakatlara göre, köydeki konutlarda çoğunlukla 2 kişinin oturduğu, bu kişilerin de genelde köyün geride kalan yaşlıları olduğu belirlenmiştir.

Akçaören Köyü'nün sürekli göç vermesi, yerleşmenin idari bakımdan halen köy statüsünde kalmasına neden olmuştur; fakat köyün etrafındaki belediye örgütlü yerleşmelerde gurbetçi köyünde görülen modern konutlar, asfalt ve parke taşlı yollar ve düzgün peyzajlı sokaklar görülememektedir. Başka bir ifadeyle, çevre yerleşmeler nüfus ve idari anlamda öne çıksa da gurbetçi köyü, modern görünümü ve planlılığı ile (Şekil 1) geri kalmışlığını kapatmaya çalışmaktadır (Fotoğraf 3).

Şekil 1. Kırsal kesim için herhangi bir planlama kararı olmamasına rağmen, Akçaören sakinleri köy konutlarını da şehirselleştirilmiş bir düzen içerisinde inşa etmeyi başarmıştır.

Fotoğraf 3. Eski meskenler ile çok katlı modern konutlar tezat oluşturacak şekilde köy içerisinde bir arada görülebilmektedir. Ayrıca birçok ilçede bile rastlayamadığımız parke taşı ve asfalt yollar, düzgün peyzajlı yeşil alanlar Akçaören Köyü'nde görülmektedir.

Köyde, genç nüfusun azalmasından dolayı, aktif olmayan bir ilköğretim okulu bulunmaktadır. Köyün 20-25 kadar olan öğrencisi, taşınmalı eğitim sistemi ile köyün idari olarak bağlı olduğu Altunhisar İlçe Merkezi'ndeki okullarda eğitim görmektedir. Sağlık hizmetleri, köy sağlık evine haftada bir kez dışarıdan doktor gelmesiyle giderilmektedir. Köyün hastaları, Altunhisar ve Bor ilçe hastanelerine, daha tetkik araştırmalarda ise Niğde Merkez İlçe hastanelerine gitmektedir. Köyde okul ve sağlık ocağı dışında, birer adet cami, bakkal, düğün salonu ve kahvehane bulunmaktadır.

IV. Ekonomik Coğrafya Özellikleri

Gurbetçi köylerin oluşmasında ana faktörün geçim sıkıntısı olduğu (Yılmaz, 2002:60) belirtilse de zengin olma isteği güçlü bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim araştırma sahasını oluşturan Akçaören Köyü'nde, geçim sıkıntısının yanında, lüks bir yaşamı arzulamaya kaynaklı göçlerin sık olduğu belirlenmiş; yazın köye gelen gurbetçilerin de bu standartlarda bir yaşam tarzını benimsemeye çalıştığı gözlemlenmiştir. Gurbetçilerin köyde yaşayan yakınları, Avrupa'daki yakınlarının standartlarına erişebilmek için, onların çocukları ile kendi oğlu ve kızını evlendirmek istemesi köyde sık görülmektedir. Ancak son zamanlarda Avrupa ülkelerinin, Türkiye'den Avrupa'ya yerleşecekler için, dil kursu belgesi istemesi bu süreci biraz yavaşlatmıştır.

Gurbetçi köylerde ana geçim kaynağı, genellikle gurbetçilerin dövizlerini köye göndermesi şeklinde olduğu bilinmektedir. Başka bir ifadeyle, köy halkı, bu gurbetçilerin maddi desteği ile geçimini sürdürmektedir. Araştırmaya konu olan köyün temel geçim kaynakları arasında ilk sırada yurtdışından gelen döviz yardımları yer almakta, daha sonra tarım ve hayvancılık faaliyetleri gelmektedir.

Tablo 7. Akçaören Köyü Arazi Kullanım Durumu (2011)

Kullanım Şekli	Dekar Alan	%'si	
Ekili-Dikili Alan	Tarla	28690	54.2
	Bağ	200	0.4
	Meyve	40	0.1
	Sebze	55	0.1
Orman	9110	17.2	
Çayır-Mera	9500	18	
Ürün Getirmeyen	5290	10	
Toplam	52885	100	

Kaynak: Tarım İlçe Müdürlüğü.

Köyün 29 bin dekar alana yakın tarla alanının, 9000 dekar kadar da çayır ve mera alanının (Tablo 7) var olduğu dikkate alınır, bu arazi varlığının köy nüfusunu beslemekte yeterli olabileceği görülmektedir. Uygun sulama projeleriyle kıraç tarım alanların sulanması ve bu tarım topraklarına ticari ürünlerin ekilmesi ile nüfus için yeterli üretim söz

konusu olabilirdi. Ancak günümüzde köyde yaşlılar çoğunluğu oluşturduğu için, tarım ve hayvancılık ile uğraşan aile sayısı azalmıştır.

Tarla tarımında buğday, arpa, çavdar, nohut, fasulye, fiğ, karpuz ekimi yapılmaktadır. Köy tarlaların % 95'nin susuz (kıraç) arazi üzerinde olması, ticari ürünlerden (patates vb.) ziyade kuru tarım bitkilerinin ekilmesine neden olmuştur. Bağcılık ve meyvecilik faaliyetleri de köyün diğer tarımsal uğraşları arasında yer almaktadır.

Tablo 8. Akçaören Köyü Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılımı (2011)

Hayvan Türü	Cinsi	Sayısı	%'si
Küçükbaş	Koyun	1500	61.4
	Keçi (Kıl)	200	8.2
	Tavuk	650	26.6
Büyükbaş	Sığır	93	3.8
	Manda	0	0
Toplam	-	2443	100

Kaynak: Tarım İlçe Müdürlüğü

Çayır ve mera alanlarının genişliğine oranla köyün büyükbaş hayvan sayısının yetersiz olması (Tablo 8) ve köyün toplam 10 adet arı kovanının olması, köy meralarından yeterince yararlanılmadığını göstermektedir. Nitekim bu tablonun oluşmasında, göçler nedeniyle yaşlı nüfusun geride kalması etkili olmuştur.

V. Kültür Coğrafyası Özellikleri

Kültür; belirli bir zamanda belirli bir yerde yaşanan, belirli bir grup insanın karakteristik yaşam tarzı (Zimolsak ve Diğ.,1993) olarak tanımlanmıştır. Konuşma, davranış, değer sistemleri ve ideoloji bunların en tanınanlarıdır (Özgüç ve Tümertekin,2006). Başka bir ifadeyle kültür; insanların geçmişten gelen birikintilerini yaşadığı dönemdeki değerler ile kaynaştırıp, kendilerine ait yeni ve çevrelerine göre farklı bir yaşam tarzı oluşturmasıdır (Güvenç, 1996:125).

Altunhisar ve çevresini kültürel açıdan önemli ölçüde etkileyen Türkmenlerdir. Bölgeye 13. yüzyılda gelmiş olan Türkmenler, bölgede Türk kültürü ve medeniyetinin kökleşmesini sağlamıştır. Güneş ve Ay tutulmasında teneke çalınması, silah atılması; nazar değmemesi için üzerlik otunun Cuma günleri sobaya atılması, kişiye nazar boncuğu takılması; doğan bebeğin kulağına ezan okunup kamet getirilmesi; baykuş'un ölüm habercisi sayılması, cenaze üzerine bıçak konulması ve taziyeye gelenlerin sabun, havlu, çay, şeker gibi yiyecek ve eşyalar getirmesi yöre halkının kültürleri arasında yer almaktadır. Asırlardan beri süzülme gelen bu inanışların ve geleneklerin bir kısmı İslam dininin bir kısmı da İslamiyet öncesi Şamanizm'in kalıntılarından. Bu kalıntılar, Türklerin İslamiyet'i kabulünden sonra azalsa da tamamen yok olmamıştır (Şahingöz, 2007:104-117).

Fotoğraf 4. Akçaören Köyü Yaylası'nda temmuz ayında gurbetçiler geleneksel piknik etkinliği ile yazın bir araya gelmektedir

Yaz aylarında özel araçları ile köye gelen gurbetçi aileler, köy havasını solumakta; akrabalarını, komşularını, köyün geride kalmış yaşlılarını ziyaret etmekte, ayrıca mayıs-temmuz ayları arasında köyün yaylasına çıkarak piknik, gezi, dağ yürüyüşü gibi Avrupa'da favori olan rekreasyon faaliyetlerde bulunmaktadır. Yapılan bu aktiviteler sonucu Avrupa'dan ve ülkemizin diğer şehirlerinden gelen köyün gurbetçi gençleri bir araya gelmekte; gençler bu aktivitelerle kültürel kaynaşma fırsatı elde edebilmektedir (Fotoğraf 4).

Sonuç ve Öneriler

Akçaören Köyü; 1962'de Avrupa'ya ilk göçünü vererek, göç veren köyler içerisinde ülkemizde girmiştir. Bu göçler, köyde ikamet eden nüfusu ileriki yıllarda etkileyerek köylüyü göçe teşvik etmiştir. Göçler sonucu nüfusun azalması köydeki bir kayıp olarak gözüktüğü de köye yapılan modern konutlar ve düzgün peyzaj, kazanımlar arasında görülebilmektedir. İnşa edilen bu konutlar, köyün mimari görünümünü büyük ölçüde değiştirmiş; taş ve çamur harcı karışımı tek katlı geleneksel mesken tiplerinin yerini iki katlı modern konutlar almıştır. Her yaz mevsimi yaptırıldıkları bu konutlara gelen gurbetçiler, çocuklarının köydeki akrabalarına ve köy kültürüne yabancı kalmamasını sağlamışlardır.

Köyün Avrupa'daki toplam gurbetçi sayısı yaklaşık 1210-1325 kişi, yurt içindeki gurbetçi sayısı ise yaklaşık 1000 kişi kadardır. Yurtdışı göçlerde Avusturya, yurtiçi göçlerde ise İstanbul şehri başı çekmektedir.

Göçlerden dolayı köy okulu kapanmış, taşınmalı eğitimin devreye girmiştir. Genç nüfusun göç etmesi, yaşlıların köyde çoğunluğu oluşturmasına neden olmuştur. Göçler nedeniyle yaşlılara bakacak yetişkin nüfusun köyde olmaması, köyün en önemli sorununu oluşturmuştur.

Köyün ana geçim kaynağının döviz geliri olması, modern konutların inşa edilmesi, köyün planlı bir şekilde gelişmesi, çocuk nüfusun azlığı nedeniyle ilköğretim okulunun kapalı olması, toplam 440-445 konutun 175 tanesinin yaz aylarında kullanılması, 125 kadarının da yılın tamamında boş kalması gibi özellikler, bu tür kırsal yerleşmeleri diğer

köylerden ayırmaktadır. Bu nedenle, bu tür köylerin, kırsal sınıflandırmalar içerisinde ayrı olarak ele alınması daha uygun olacaktır.

Kendi ihtiyaçlarını karşılayamayacak derecede düşkün olan köydeki yaşlılar, Bor Huzur Evi'ne gönderilebilir ya da köye daha yakın olan Altunhisar Merkez İlçe'sine yeni bir bakım evi yapılabilir. İlçeye kurulacak bu tesis, hem ilçeye bağlı diğer köy ve kasaba yaşlılarına hem de ilçe yerleşmesine hizmet verebilecektir.

Köyün idari anlamda bağlı olduğu Altunhisar ilçesi, sanayi yatırım teşvikinde öncelikli yerler arasına alınmalı ve birikim yapmış gurbetçiye devlet arazisinden arsa tahsisi yapılarak bu yörenin sanayileşmesine imkân verilmelidir. Böylece birikimler, ölü yatırım olarak görülen konut yapımını nispeten azaltacak, üretimi öne çıkaracaktır.

Yörenin gelenekleri arasında olan dokuma kültürü, halı-kilim atölyeleri Altunhisar İlçe Merkezi'ne açılarak yöre kadınların istihdam edilmesine imkân verebilir. İlçe köy ve kasabalarında yer alan yaklaşık 7674 kadın nüfusun (2010 yılı) önemli bir kısmı gelir imkânı bulabilecektir. Üretilen el dokuma halı ve kilimlerinin modern kentlerde alıcı bulması sağlanarak pazar sorunu da önceden çözülmelidir.

Köyün büyükbaş hayvan sayısı artırılmalı, canlı hayvan pazar sorunu çözülmeli, süt ve süt işleme tesisleri köyün bağlı olduğu ilçeye açılmalı, hayvancılık faaliyeti ticari amaçla dönük bir konuma getirilmeli; organik hayvancılığın geliştirilmesi için de ilgili kuruluşlarca köylünün eğitilmesi sağlanarak bu ekonomik faaliyet ön plana çıkarılmalıdır. Ayrıca gurbetçilerin konutlara yaptıkları ölü yatırımların bir kısmının da besi hayvancılığına aktarılması sağlanmalıdır. Böylece hem gurbetçilerin köyde bir sermayesi olmuş olacak hem de hayvanın bakım ve satış işlerini yürütecek aile ya da akrabası da bu iş ile köyde istihdam ortamı bulabilecektir.

Avrupa'daki gurbetçilerin yüksek kiralarda oturmasının önüne geçmek için, devletlerarası antlaşmalar ile "Yabancıların Mülk Edinebilme Hakkı" sağlanarak gurbetçilerin barınma durumu güvenceye alınmalı, belirli bir yer belirlenmesi durumunda ülkemizin o bölgede konut inşasına giderek gurbetçilerimizi bu sıkıntıdan kurtarmalıdır.

Kaynakça

- Abadan, N., Kemiksiz, N. (1986). Türk Dış Göçü: 1980-1984 Yorumlu Bibliyografya. Ankara: Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fak. Yayınları.
- Doğanay, H. (1997). Türkiye Beşeri Coğrafyası. İstanbul: MEB Yayınları No: 2932, Bilim ve Kültür Eserler Dizisi No: 877, Eğitim Dizisi No: 10.
- Güvenç, B. (1996). İnsan ve Kültür. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- İzbirak, R. (1984). Türkiye. (Düz: Cemal KURNAZ). İstanbul: M.E.B Yayınları, Öğretmen Kitapları Dizisi: 196, Milli Eğitim Basımevi.
- Mutluer, M. (1992). "Edremit Yöresi Kırsal Alanında Nüfus Hareketlerine Neden Olan Faktörler". İzmir: Ege Coğrafya Dergisi, (6), 119-154.

Şahingöz, C. (2007). Altunhisar İlçesi Beşeri Coğrafyası. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde: Niğde Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tanoğlu, A. (1969). Nüfus ve Yerleşme. İstanbul: İ.Ü. Yayın No: 1183, Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Enstitü Yay. No: 45.

Tolun-Denker, B. (1977). Yerleşme Coğrafyası, Kır Yerleşmeleri. İstanbul: İ.Ü. Yayın No: 2275, Coğrafya Enstitüsü Yay. No: 93.

Toroğlu, E. (2006). Niğde İli Yerleşmeleri ve Lokasyon Planlaması. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tuna, K. (1981). Yurt Dışına İşçi Gönderme Olayının Sosyolojik Eleştirisi. İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fak. Yay. No: 2869.

Tunçdilek, N. (1967). Türkiye’de İskân Coğrafyası: Kır İskânı. İstanbul: İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yay. No: 49.

Tunçdilek, N. (1978). Türkiye’nin Kır Potansiyeli ve Sorunları. İstanbul: İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yay. No: 96, İ.Ü. Yay. No: 2364.

Tümertekin, E. (1980). “Kırsal Alanlar ve Coğrafya”. İstanbul: İTÜ Mimarlık ve Şehircilik Enstitü Dergisi, (17), 51-63.

Tümertekin, E., Özgüç, N. (2006). Beşeri Coğrafya (İnsan-Kültür-Mekân). İstanbul: Çantay Kitabevi.

Yılmaz, C. (1995). “Türkiye Kentsel Konut Sorunu ve Yurtdışındaki İşgücünün Büyük Kentlerimizdeki Konut Sorununun Çözümüne Katkıları”. Erzurum: Doğu Coğrafya Dergisi, (1), 457-474.

Yılmaz, C. (1996). “Batı Avrupa’daki Türk İşçilerinin Bazı Demografik Özellikleri”, Samsun:

Akademik Açık 1996/1, 126-141.

Yılmaz, C. (2002). Kırsal Yerleşmeleri I: Terminolojik Sorunlar. Samsun: Palmiye Kitapları.

Yılmaz, C. (2007). “ Batı Avrupa’daki Türk İşçilerinin Yatırım ve Tasarruf Tercihlerinde Zamana ve Mekâna Bağlı Olarak Görülen Gelişim ve Değişim” [Bildiri]. Marmara Üniv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Tarihi Kongresi Bildirileri, (7-8 Eylül 2007). İstanbul: Marmara Üniversitesi.

<http://www.akcaoren.com>

<http://www.avrupaakcaoren.net>

<http://ketiraydinlik.com>

<http://www.facebook.com/akcaoren51>